

Pääkirjoitus

Ruokkiiko viisi prosenttia työvoimasta koko kansan?

»Maatalouspolitiikka kriisissä — löytyykö ratkaisu markkinoista» — oli Kansantaloudellisen Yhdistyksen teemailtapäivän aiheena 27. 11. 1990. Omavaraisuuden merkityksestä oltiin vilkkaassa keskustelussa melkein yksimielisiä, mutta sen kustannuksia kauhisteltiin enemmän tai vähemmän — esiintyjien sidosryhmistä riippuen. Nuorempi sukupolvi tuskin tietääkään, että maatalouden omavaraisuus Suomen kansan historian aikana on ollut saavuttamaton unelma meidän päiviimme saakka. Niinpä 1900-luvun alussa maatalous työllisti kyllä yli puolet Suomen väestöstä, mutta elintarvikeomavaraisuus oli vain n. 50 %.

Vasta viime aikoina osittainen liikatuotanto on tullut ongelmaksi. »Maatalous 2000»-komitea ennustikin mietinnössään, että maataloustuotantomme lähestyy vuosituhannen loppuun mennessä omaa elintarvikekulutustamme. Maatalouden osuus työvoimasta olisi tällöin kuitenkin voimakkaan rationalisoinnin vuoksi enää noin viisi prosenttia.

Entistäkin keskeisemmäksi suunnittelun ja toimenpiteiden kohteeksi on siihen mennessä tullut ongelma: mistä suomalaiset tuolloin saavat työtä ja hankkivat toimeentulonsa? Seuraisimmeko USA:n ja Kanadan mallia, jota on esitelty mm. amerikkalainen tri *S. Norman Feingold*. »Ihmiset ovat tähän mennessä tottuneet harjoittamaan yleensä vain yhtä ammattia elämänsä aikana. Arvioni on, että tulevaisuudessa nuoret joutuvat valmentautumaan n. 12 eri tehtävään tai ammattiin.» USA:ssa on myös todettu, että vaikka palve-

luammattien kasvu on auttanut työttömyyden torjunnassa, on se toisaalta luonut epäkohtia — kuten esim. valtavan joukon minimipalkkaa saavia työntekijöitä, jotka ovat tympään-tyneet muotitavaroiden myymiseen, kassassa istumiseen, tarjoiluun tai siivoamiseen. On sanottu, että vaikka McDonaldsin kaltaiset yritykset varmaankin pysyvät pystyssä, eivät ihmiset kykene rakentamaan mielekästä elämäntaustaa paistamalla kanankeuhkoja rasvassa päivää toiseen, ehkä vuosikymmeniä. Kysymykseksi, johon ei löydy vastausta jää, minkälaiset ovat ylenemismahdollisuudet näissä tehtävissä.

USA:n työvoimaministeriön skenariossa vuodelta 1987 on enemmän mielikuvitusta. Siinä luvataan nopeinta kasvua monissa tehtävissä: esimerkiksi tutkijat, fysioterapeutit, lääkintävoimistelijat, tietokonehuoltajat, kodinhoitajat jne. Toisaalta jotkut ammatit käyvät tarpeettomiksi — ja niissä toimineille on edessä uudelleen koulutus ja alan vaihto — kerta kerran jälkeen.

Voisi kuvitella, että satojen vuosien talonpoikaisen vapauden perinteen omaavat suomalaiset kaipaavat tänäkin päivänä riippumattomuutta ja itsenäisyyttä elämässään ja työtehtävissään. Eräänä todistuksena tästä voidaankin pitää yrittäjyyden ja yrittäjäkunnan nopeaa kasvua 1980-luvusta alkaen — sitä edeltäneen 1950—70-lukujen jyrkän alamäen jälkeen.

»Yrittäjyys on 1990-luvun valonlähde. Toisaalta arvostetaan itsenäisiä pienyrittäjiä, toisaalta 1990-luvun uudet työpaikat ovat ny-

kyistä useammin pienissä yrityksissä. Niitä perustavat yhä useammin korkeakoulututkinnon suorittaneet. Toinen valtavirta on ns. sisäisen yrittäjyyden kasvattaminen», kirjoittaa professori *Matti Peltonen* teoksessaan »Koulutus 2000».

Tämä toteamus on osuva ja totuudenmukainen — suomalaisissa on yrittäjähengeä.

Vaikka maatalousyrittäjien valtaosa ja suuri osa muita omistajayrittäjiä onkin vuosien kuluessa siirtynyt palveluelinkeinoihin, ovat he tuoneet samalla mukanaan itsenäisen yrittäjyyden henkeä ja perinteitä uusille työpaikoilleen.

Arvi Leponiemi